

Miért nem járt Petőfi Guszonán?

Volt itt egy földbirtokos nemes, Fehérváry János nevezetű. Ahogy fölmenni a cigánytelep, a Bende irányába, attól följebb, annak a kőkerítésnek a sarkán vót neki egy kastélya. S hogy mért nem jött el Petőfi Guszonára – ez is egy olyan legendaféle. Mert történetesen neki vót egy lánya, aki jószívű lányka vót, Katóka, felesége ugye hamarább, korán meghalt. Ő viszont olyan kegyetlen vót, hogy ha úgy ébredt, hogy rossz napja vót, akkor it, ahogy jöttünk be, ahol van az az alsó kereszt, ott van egy mellékút lefelé még, ott azon a részen volt a deres felállítva. És akkor még ugye nem voltak így beépítve, nem voltak ilyen házi kertek, onnan lelátott, és akkor ugye hajnalban messze hangzik, éppen mint este, az ordítás, ő arra ébredt, hogy botozták a parasztot, és jajgatott, ordított.

Hát két paraszt meg hírét vette valahogyan, mert azért a jobbágyok között is valahogy működött a hírközlés, hírét hozták, hogy: no majd jön Petőfi, osztán „akasszátok fel a királyokat!”, meg „le a nemesekkel!”, meg ez meg az. Nohát annak hittek, hogy majd kimentí őket.

Aztán mikor Petőfi megszállt a Kubinyiéknál Várgedében, gondolt egyet. De annak az előzménye az vót, hogy mikor Rimaszombatban ott vót a nagy csődület, mikor meg is választották tiszteletbeli képviselőnek, ezzel a dúsai úrral, ott élt a következő közeli földesúr, úgyhogy ő azzal értekezett, azzal barátkozott, ezzel a Dúsaival, az is volt a neve neki, az viszont azt mondta, hogy ő nem megy Szombatba Petőfit meghallgatni. No, ez a Fehérváry meg gondolt egyet, menesztette a lovászát Várgedére – erre keresztül lehetett menni az erdőn – Petőfihez. Hát Kubinyi nem szólt neki, engedte, hogy Petőfi átvegye az üzenetet, és mikor már jóformán, mert kérdezte Petőfi, hogy mennyire lehet az a település, a lovász azt mondta: jó lovon egy nagy óra – van az két óra is –, na elég az hozzá, hogy Petőfi kezdett gondolkodni, hogy akkor esetleg, ha már szívesen hívják. De eszébe jutott, hogy:

– Hát aztán milyen a te urad?

A lovász meg:

– Szereti botoztatni a jobbágyokat.

No hogy hát akkor: ő egy fedél alatt nem marad meg olyan egyénnel, aki veri a szegényeket! Hát így nem jött Petőfi Guszonára.

De mikor hazaért a lovász, és előadta neki, hogy Petőfi mit mondott, akkor méregbe gurult, nagyot vágott a terített asztalra, úgyhogy szegény lánynak – éppen reggeliztek vagy ebédelték már – egy csirkecsont felakadt a torkába. Kimúlt. Meghalt. El is temették. Még én ismertem azt a cigányt, annak a cigánynak a fiát, a Kecskés Laci bácsit, akik kihantolták, mert ékszerekkel, aranyakkal, szoval mindennel, ami az övé volt, temették el. Éjfél után kihantolták, csak a nyakéket sehogyan sem tudták a nyakából leszedni. Hát felültették őket a halottat, az egyik meg jól tarkón vágta. Felébredt. Mert akkor az a csontdarab valahogy megmozdult a nyakában az ütés által, úgyhogy még valami két-három esztendő után elélt, mert epilepsziás volt különben a lány. Ő ballagott haza. Az öreg meg agyon akarta lőni. Mer’ a kutyák nem ugattak, hanem csak nyüszítettek, vonyítottak, mint mikor a halvajáró lélek hazajön. Az hiába szólogatta, hogy:

– Édesapám, én vagyok!

– Menj, téged máma temettünk el, te nem lehetsz!

De aztán mégiscsak megbizonyosodtak, hogy az a lány.

No és azt történt a cigányokkal meg a szolgálával, aki kieszelte, kimódolta, hogy ez a lány megjutalmazta őket, az úr meg világgá küldte. Hogy:

– Kegyelmet kaptok, amit ő ad nektek, amiért visszahoztátok az életbe, de innen a környékről pucoljatok!